

Diginatiivit ja muita suosittuja satuja

Mitä yhteistä on yksisarvisella, lumimiehellä ja diginatiivilla?

Mikä yhdistää seuraavia hahmoja: yksisarvinen, lumimies, Loch Nessin hirviö ja diginatiivi? Aivan oikein, ne kaikki ovat myyttisiä taruelintoja, joiden olemassaoloa tieteellinen tutkimus ei tue. Siinä missä hyvin harva aikuinen enää uskoo yksisarvisiin tai skotlantilaisiin järvihirviöihin, diginatiivimyytti elää ja voi hyvin.

Diginatiiveilla viitataan nuoriin sukupolviin, jotka ovat eläneet koko ikänsä digitaalisten teknologioiden ympäröimänä. Käsitteen takana on yhdysvaltalainen konsultti **Marc Prensky**. Artikkelissaan *Digital Natives – Digital Immigrants* Prensky esitti väitteen, että koska lapset ja nuoret ovat syntyneet digitaalisten teknologioiden kyllästäämään maailmaan, he puhuvat tietokoneiden, pelien ja internetin digitaalista kieltä kuin äidinkieltään. Vanhemmat sukupolvet eivät hänen mukaansa koskaan pysty saavuttamaan samaa ymmärrystä ja taitotasoa.

Huomionarvoista on, että Prenskyn artikkeli on vuodelta 2001. Toisin sanoen, kirjoittaessaan diginatiiveista Prensky ei tarkoittanut 2010-luvun lapsia ja nuoria, vaan 1970–1980-lukujen taitteessa syntyneitä sukupolvea, joka kolkuttelee jo keski-ikäen portteja. Tämän jälkeen tutkimuksia, jotka kumoavat Prenskyn sukupolvidikotomisen väitteen, on julkaistu hyllymetreittäin. Onpahan Prensky itsekin alkanut perua puheitaan. Miksi siis diginatiivimyytti ei ole kokenut Loch Nessin hirviön ja lumimiehen kohtaloa? Yhtä ainoaa ja kattavaa selitystä tuskin löytyy. Tässä kirjoituksessa keskityn kahteen osasyhyyn.

”Tämän päivän lapsilla ja nuorilla ei ole sisäsyntyistä tiedonhakutaitoa tai kykyä kriittiseen ajatteluun sen enempää kuin aiemmillakaan sukupolvilla.”

MIKSI MYYTTI DIGINATIIVEISTA ELÄÄ?

Ensimmäinen syistä liittyy toivoon. Alati kiihtyvä digitalisaatio tekee elämismaailmastamme yhä monimuotoisempaa ja monimutkaisempaa ja täten vaikeampaa hahmottaa ja hallita. Kaiken epävarmuuden ja kaoottisuuden keskellä ajatus siitä, että lapsemme tietävät miten tässä maailmassa toimitaan ja pärjätään, on lohdullinen ja siten hyvinkin ymmärrettävä.

Toinen, mutta ei vaihtoehtoinen, selitys on, että sokeudumme helposti sille, kuinka helppoa monien digitaalisten laitteiden ja palvelujen käyttäminen loppujen lopuksi onkaan. Älypuhelimien graafiset ja intuitiiviset käyttöjärjestelmät eivät kuitenkaan vaadi käyttäjältään juuri muuta kuin toimivan etusormen. Toisin sanoen, niiden perusominaisuuksien hallitseminen on kirjaimellisesti niin helppoa, että lapsikin sen osaa.

Ovat diginatiiviuskomuksen taustasyynä mitkä tahansa yhteistä niille on aina perusteettomuus ja vahingollisuus. Vahingollisuudella tarkoitan sitä, että diginatiivipuhe häivyttää aikuisen kasvatustuun ja kyseenalaistaa tämän kyvyn oppia ja ymmärtää. Tämän päivän lapsilla ja nuorilla ei ole sisäsyntyistä tiedonhakutaitoa tai kykyä kriittiseen ajatteluun sen enempää kuin aiemmillakaan sukupolvilla. Lapset ja nuoret eivät niitä myöskään itsestään opi, vaan tarvitsevat ohjausta ja opastusta siinä missä kaikki muutkin. Sama pätee myös teknisiin taitoihin. Jokainen, joka muuta väittää, antakoon 3-vuotiaan vastuulle tietokoneensa käyttöjärjestelmän päivityksen, varmuuskopioiden tekemisen ja virustorjunnasta huolehtimisen.

Pekka Mertala
tutkijatohtori (KT, LTO)
Kasvatustieteiden tiedekunta, Oulun yliopisto